

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Наказ Міністерства розвитку громад
та територій України**

_____ 2024 року № _____

**Методичні рекомендації щодо форм співробітництва територіальних
громад у сфері управління побутовими відходами**

I. Загальні положення

1. Методичні рекомендації щодо форм співробітництва територіальних громад у сфері управління побутовими відходами (далі – Методичні рекомендації) розроблено для надання методичної допомоги органам місцевого самоврядування при визначенні форм співробітництва територіальних громад у сфері управління побутовими відходами, а також для забезпечення єдиного підходу до організації співробітництва територіальних громад.

2. Терміни, що вживаються у цих Методичних рекомендаціях, мають таке значення:

кластер управління побутовими відходами (далі – кластер) – локалізована територія суміжних територіальних громад, охоплена спільною системою управління побутовими відходами, що має взаємоузгоджену інфраструктуру управління побутовими відходами та обслуговується одним регіональним полігоном для захоронення побутових відходів;

місцевий план управління відходами (далі – МПУВ) – документ державного планування, що містить комплекс взаємозв'язаних завдань і заходів, узгоджених за строками та ресурсним забезпеченням з усіма заінтересованими виконавцями, спрямованих на забезпечення сталого управління відходами в населених пунктах в межах території територіальної громади з урахуванням принципів співробітництва органів місцевого самоврядування, сформованих на підставі оцінки поточного стану сфери управління відходами та вже розроблених моделей;

регіональний план управління відходами (далі – РПУВ) – документ державного планування, що містить комплекс взаємопов'язаних завдань і заходів, узгоджених за строками та ресурсним забезпеченням з усіма задіяними виконавцями, спрямованих на забезпечення сталого управління відходами в регіоні з урахуванням принципів співробітництва місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, сформованих на підставі оцінки поточного стану сфери управління відходами та розроблених моделей.

Інші терміни вживаються у значеннях, наведених у Цивільному кодексі України, Законах України «Про співробітництво територіальних громад», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про управління відходами», «Про благоустрій населених пунктів», «Про житлово-комунальні послуги», постанові

СЕД АСКОД
Міністерство розвитку громад та територій України
№ 1153 від 21.10.2024
Підписувач Хоцянівська Наталія Володимирівна
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000C9113600FBC4B300
Дійсний з 01.03.2023 0:00:00 по 28.02.2025 23:59:59

Кабінету Міністрів України від 08 серпня 2023 року № 835 «Про затвердження Правил надання послуги з управління побутовими відходами та типових договорів про надання послуги з управління побутовими відходами», наказу Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 05 квітня 2023 року № 217 «Про затвердження Примірних форм договорів про співробітництво територіальних громад та додаткових договорів про приєднання до співробітництва».

II. Визначення форми співробітництва територіальних громад у сфері управління побутовими відходами

1. Органи місцевого самоврядування забезпечують управління побутовими відходами згідно з Законами України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про управління відходами», «Про благоустрій населених пунктів», «Про житлово-комунальні послуги», правилами благоустрою території населеного пункту, регіональними та місцевими планами управління відходами та забезпечують кожному утворювачу побутових відходів надання послуги з управління побутовими відходами.

РПУВ визначає межі кластерів, на території яких створюється спільна система управління побутовими відходами, що охоплює усі територіальні громади відповідних кластерів.

МПУВ розробляється та затверджується для кожної територіальної громади та має узгоджуватися з РПУВ.

Враховуючи, що система управління побутовими відходами кожної з територіальних громад кластеру є не автономною, а має інфраструктурні, технологічні та інші зв'язки з іншими територіальними громадами кластеру, на етапі створення та забезпечення функціонування такої системи рекомендується застосовувати співробітництво територіальних громад з управління побутовими відходами.

2. Для правильного вибору форми співробітництва відповідно до статті 4 Закону України «Про співробітництво територіальних громад», суб'єктам співробітництва спочатку доцільно визначитися із його кінцевою метою та завданнями, вирішення яких призведе до досягнення мети та підібрати ту форму співробітництва, яка дозволить реалізувати визначені завдання та забезпечить врахування інтересів усіх суб'єктів співробітництва.

3. Форму співробітництва «делегування одному із суб'єктів співробітництва іншими суб'єктами співробітництва виконання одного чи кількох завдань з передачею йому відповідних ресурсів» рекомендується обирати для забезпечення виконання повноважень, визначених Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» та інших законів України з метою підвищення ефективності використання коштів місцевих бюджетів. Органи

місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва на підставі договору про співробітництво можуть делегувати одному з суб'єктів співробітництва виконання одного чи кількох завдань щодо управління побутовими відходами з передачею йому відповідних ресурсів.

4. Форму співробітництва «реалізація спільних проектів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів» рекомендується обирати для спільного планування та/або реалізації діяльності зі створення/вдосконалення системи управління побутовими відходами, що охоплює кілька територіальних громад.

5. Форму співробітництва «спільне фінансування (утримання) суб'єктами співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності, об'єктів інфраструктури» рекомендується обирати з метою забезпечення ефективного використання ресурсів територіальних громад на основі спільного застосування наявних в одного з суб'єктів співробітництва об'єктів комунальної інфраструктури управління побутовими відходами. Співробітництво за цією формою може здійснюватися для вирішення питань розвитку інфраструктури: придбання технічних засобів, покриття окремих витрат на будівництво та утримання об'єктів інфраструктури управління відходами тощо.

6. Форму співробітництва «утворення суб'єктами співробітництва спільних комунальних підприємств, установ та організацій, спільних об'єктів інфраструктури» рекомендується обирати з метою реалізації спільних інфраструктурних проектів з управління відходами та/або забезпечення виконання інших функцій у сфері управління побутовими відходами, що становлять спільний інтерес для суб'єктів співробітництва.

7. Форму співробітництва «утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень» рекомендується обирати для спільного виконання повноважень органами місцевого самоврядування суб'єктами співробітництва у сфері управління побутових відходами та з метою економії коштів, необхідних для їх утримання (оптимізації чи зменшення видатків). Наприклад, створення спільного виконавчого органу управління відходами, створення спільної інспекції з благоустрою тощо.

III. Укладання договорів про співробітництво територіальних громад у сфері управління побутовими відходами

1. Договори про співробітництво територіальних громад у сфері управління побутовими відходами (далі – договори про співробітництво) укладаються

відповідно до: Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, Законів України «Про співробітництво територіальних громад», «Про управління відходами», «Про місцеве самоврядування в Україні», а також з урахуванням наказу Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 05 квітня 2023 року № 217 «Про затвердження Примірних форм договорів про співробітництво територіальних громад та додаткових договорів про приєднання до співробітництва».

2. Підготовку, погодження, підписання та контроль за виконанням договору про співробітництво рекомендується здійснювати відповідно до актів державного органу/органу місцевого самоврядування (у разі наявності) щодо організації та ведення договірної роботи.

3. У договорі про співробітництво, зокрема, зазначається сільська, селищна, міська рада одного із суб'єктів співробітництва, відповідальна за подання звітів про виконання договору про співробітництво Міністерству розвитку громад та територій України.

4. Під час укладання договору про співробітництво рекомендується використовувати примірні форми договорів про співробітництво територіальних громад та додаткових договорів про приєднання до співробітництва, затверджені наказом Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 05 квітня 2023 року № 217.

5. Предмет договору про співробітництво визначається відповідно до обраної суб'єктами співробітництва форми співробітництва, передбаченої статтею 4 Закону України «Про співробітництво територіальних громад».

6. З урахуванням статті 9 Закону України «Про співробітництво територіальних громад» кількість примірників договору про співробітництво має бути на один більше, ніж кількість суб'єктів співробітництва.

Кожен із суб'єктів співробітництва отримує один примірник договору про співробітництво.

Один примірник договору про співробітництво передається для внесення до реєстру про співробітництво територіальних громад Міністерству розвитку громад та територій України відповідно до Порядку формування та забезпечення функціонування реєстру про співробітництво територіальних громад, затвердженого наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 15 серпня 2014 року № 225, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 03 вересня 2014 року за № 1065/25842.

7. При укладанні договору про співробітництво рекомендується звернути увагу на такі умови як:

чіткість визначення предмету договору про співробітництво з можливим поєднанням елементів двох і більше форм співробітництва;

доступність для розуміння тексту договору про співробітництво;

чіткість визначення прав та обов'язків сторін договору про співробітництво (форм участі сторін; переліку завдань, що делегуються органу місцевого самоврядування суб'єкта співробітництва; переліку заходів органів місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва, що передбачається здійснити в рамках реалізації спільного проекту тощо);

можливість зміни обсягу фінансування;

чіткість фіксації критеріїв виконання обов'язків чи посилення на документ, який встановлює такі критерії;

закріплення переліку обставин, які суб'єкти співробітництва вважають форс-мажором із зазначенням суб'єкта, офіційний документ якого є підтвердженням настання обставин форс-мажору, а також строку повідомлення від суб'єкта співробітництва про настання форс-мажору; форми та способу повідомлення суб'єкта співробітництва про настання форс-мажору; наслідків недотримання суб'єктом співробітництва вказаної процедури; прав сторін суб'єктів співробітництва в разі дії форс-мажору понад визначений в договорі про співробітництво строк;

критерії відповідальності сторін співробітництва (пропорційність, справедливість та доцільність);

порядок внесення змін до договору про співробітництво, порядок припинення договору про співробітництво (розірвання договору про співробітництво, припинення договору про співробітництво в односторонньому порядку);

узгодженість суб'єктами співробітництва строку дії договору про співробітництво.

8. Згідно з статтею 8 Закону України «Про співробітництво територіальних громад» проект договору про співробітництво підлягає схваленню відповідними сільськими, селищними, міськими радами. Сільські, селищні, міські голови забезпечують внесення на розгляд відповідних рад питання про схвалення проекту договору про співробітництво.

Рішення про схвалення проекту договору про співробітництво приймається сільськими, селищними, міськими радами протягом 30 днів з дня внесення відповідного питання на розгляд ради.

9. Договір про співробітництво укладається у письмовій формі сільськими, селищними, міськими головами після схвалення його проекту відповідними сільськими, селищними, міськими радами.

10. Договір про співробітництво набирає чинності через 10 днів з дати його укладення з урахуванням вимог бюджетного законодавства, якщо суб'єкти

співробітництва не домовились про інші строки, про що зазначається у договорі про співробітництво.

IV. Особливості договорів про співробітництво територіальних громад у сфері управління побутовими відходами

1. Форма співробітництва – делегування одному із суб'єктів співробітництва виконання одного чи кількох завдань з передачею йому відповідних ресурсів

1. Зміст цієї форми співробітництва полягає у тому, що компетентний орган місцевого самоврядування визначеної територіальної громади виконує в рамках наявних у нього повноважень делеговане/делеговані завдання на користь територіальної громади, інтереси якої представляє, так й тих територіальних громад, від імені яких було укладено відповідний договір про співробітництво.

2. Рекомендується використовувати цю форму співробітництва тим територіальним громадам, які самотійно не можуть визначити суб'єкта господарювання, який здійснює збирання та перевезення побутових відходів у встановленому законодавством порядку або вважають економічно необґрунтованим організувати послугу з управління побутовими відходами в межах території відповідної територіальної громади. За рахунок передачі однією чи кількома сусідніми територіальними громадами делегованого завдання щодо визначення у встановленому порядку суб'єктів господарювання, які здійснюють збирання та перевезення побутових відходів, конкурс може бути проведено на більшу за розміром територію, аніж це була б територія кожної окремої територіальної громади. Допускається, що більша територія, і більша кількість споживачів може зацікавити більшу кількість потенційних виконавців, що створить конкурентні умови і сприятиме підвищенню якості послуги з управління побутовим відходами.

3. Рекомендується в договорі про співробітництво врегулювати питання: делегування повноважень щодо проведення конкурсу відповідно до Порядку проведення конкурсу на здійснення операцій із збирання та перевезення побутових відходів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2023 року № 918, та встановлення тарифу на послугу з управління побутовими відходами, сформованого відповідно до Порядку формування середньозваженого тарифу на послугу з управління побутовими відходами, а також тарифів на збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2023 року № 1031; вирішення спору якщо один із суб'єктів співробітництва не згоден із результатами конкурсу чи окремими положеннями майбутнього договору про співробітництво чи цим тарифом.

4. Відповідно до частини другої статті 10 Закону України «Про співробітництво територіальних громад» у договорі про співробітництво у частині делегування виконання окремих завдань міститься:

1) перелік завдань, що делегуються органу місцевого самоврядування суб'єкта співробітництва.

Рекомендується одним із завдань передбачити делегування визначення на конкурсних засадах суб'єктів господарювання, які здійснюють у межах певної території збирання та перевезення побутових відходів.

Також важливо чітко і зрозуміло формулювати завдання з метою однозначного тлумачення усіма суб'єктами співробітництва, з відповідною відсилною нормою на нормативно-правовий акт;

2) найменування органу місцевого самоврядування суб'єкта співробітництва, якому делегуються завдання інших органів місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва.

Рекомендується зазначити найменування того органу місцевого самоврядування, якому інші суб'єкти співробітництва делегують виконання завдань. Найменування органу місцевого самоврядування як правило має бути таким, як воно вказане у свідоцтві про державну реєстрацію юридичної особи;

3) найменування органів місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва, які делегують завдання відповідному органу місцевого самоврядування одного із суб'єктів співробітництва;

4) вимоги до виконання органом місцевого самоврядування одного із суб'єктів співробітництва делегованих іншими суб'єктами співробітництва завдань.

Перелік вимог може містити сукупність кількісних та/чи якісних характеристик рекомендується враховувати тим суб'єктом співробітництва, якому делегували виконати певні завдання. Наприклад, підготовка конкурсної документації відповідно до наданої потенційними суб'єктами співробітництва інформації, що є необхідною для підготовки конкурсної документації в частині здійснення операцій із збирання відповідного виду побутових відходів за джерелами їх утворення (домогосподарства та інші джерела) та перевезення з відповідної території на об'єкти оброблення побутових відходів. Формулюючи вимоги до виконання делегованих завдань в частині повноваження щодо визначення на конкурсних засадах суб'єктів господарювання, які здійснюють у межах певної території збирання та перевезення побутових відходів, потенційним суб'єктам співробітництва рекомендується зазначати нормативно-правовий акт, яким врегульовано суспільні відносини у цій сфері;

5) обсяг коштів місцевих бюджетів, що передаються місцевому бюджету органу місцевого самоврядування суб'єкта співробітництва на виконання делегованих завдань (далі – обсяг коштів).

Обсяг коштів рекомендується визначати:

у вигляді абсолютної цифри без застереження чи з застереженням, що на момент міжбюджетного трансферу буде визначено точну суму грошових коштів,

яка може відрізнятися в більшу чи меншу сторону від тієї, що вказана в договорі про співробітництво;

способом утворення, якщо на момент підготовки проекту договору про співробітництво обчислити приблизну суму грошових коштів неможливо, та що мають зробити суб'єкти співробітництва для забезпечення фінансування. Щодо забезпечення фінансування, рекомендується вказати дії суб'єктів співробітництва, спрямовані на виконання вимог бюджетного законодавства. Наприклад, надсилання погодженого та затвердженого на сесіях відповідних рад органів місцевого самоврядування розрахунку міжбюджетних трансферів в територіальний орган Державної казначейської служби України. В цьому випадку в проекті договору про співробітництво рекомендується зазначати про невід'ємну частину такого договору – розрахунок;

у вигляді поєднання абсолютної цифри із способом її утворення. Актуально в тому випадку, коли в договорі про співробітництво передбачається делегування кількох завдань, а вартість якоїсь їх частини на момент укладення договору про співробітництво визначити неможливо.

Фінансування виконання делегованих завдань здійснюється відповідно до вимог бюджетного законодавства;

б) строк, на який делегуються завдання.

Якщо делеговане завдання є разовим, то в договорі про співробітництво доцільно вказувати не строк, на який делегується завдання, а строк, упродовж якого делеговане завдання має бути виконано, починаючи з певного моменту чи дати (число, місяць, рік). Якщо делеговане завдання має здійснюватися на постійній основі, то рекомендується зазначати строк (в місяцях або роках), на який делегуються завдання, дату (число, місяць, рік), починаючи з якої обчислюється даний строк;

7) форму і порядок звітування про стан виконання та фінансування делегованих завдань.

Під час підготовки проекту договору про співробітництво потенційним суб'єктам співробітництва рекомендується погодити форму звіту про стан виконання делегованих завдань та про використання коштів, переданих для їх виконання. Зазначену форму звіту рекомендується передбачити відповідним додатком до договору про співробітництво, де окреслити порядок та період звітування, погодженого суб'єктами співробітництва в договорі про співробітництво.

За необхідності також можна зазначити про надсилання звіту іншим суб'єктам співробітництва поштовим відправленням з описом вкладення тощо;

8) порядок припинення договору про співробітництво та розв'язання спорів під час його виконання.

Рекомендується зазначити в договорі про співробітництво підстави та спосіб здійснення припинення такого договору, а також можливі наслідки для органів місцевого самоврядування усіх територіальних громад, що припинили співробітництво.

З метою уникнення спорів рекомендується визначити можливість чи неможливість припинення договору про співробітництво в односторонньому порядку.

2. Форма співробітництва – реалізація спільних проектів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів

1. Зміст форми співробітництва – реалізація спільних проектів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів (далі – спільний проєкт), передбачає, що територіальні громади співпрацюють для досягнення спільної мети, і відповідно кожна з них несе пов'язані з цим витрати окремо.

2. Ця форма рекомендується для спільного планування та/або реалізації діяльності в сфері управління побутовими відходами, яка охоплює декілька територіальних громад. Органи місцевого самоврядування територіальних громад можуть домовитися про розподіл завдань щодо досягнення мети співробітництва та ресурсів на їх виконання.

3. У договорі про реалізацію спільного проєкту рекомендується визначати алгоритм дій суб'єктів співробітництва на найближчу перспективу, за потреби вступаючи у нові договірні відносини (за іншими формами співробітництва).

4. Відповідно до частини першої статті 11 Закону України «Про співробітництво територіальних громад» договір про співробітництво у частині реалізації спільного проєкту, зокрема, містить:

1) мету спільного проєкту.

Мету спільного проєкту рекомендується визначати у вигляді чітко сформульованого кінцевого результату, для досягнення якого планується організувати співробітництво. Наприклад, на етапі розроблення МПУВ територіальні громади планують діяльність зі створення, реконструкції та/або модернізації об'єктів управління побутовими відходами, у тому числі тих, територія обслуговування яких охоплює декілька територіальних громад. А на етапі реалізації МПУВ територіальні громади можуть забезпечувати створення об'єктів управління побутовими відходами та їх функціонування. До таких об'єктів можуть відноситися:

- пункти роздільного збирання побутових відходів;
- сміттєперевантажувальні станції;
- сміттєсортувальні станції;
- об'єкти біологічного оброблення біовідходів;
- регіональний полігон побутових відходів;

тощо.

Планування створення та функціонування вищезазначених об'єктів охоплює технічні та фінансові аспекти, а також терміни реалізації. Наприклад, може виникати потреба в узгодженні термінів введення в експлуатацію таких об'єктів з організацією збирання та перевезення побутових відходів в усіх територіальних громадах, що будуть обслуговуватися відповідним об'єктом. Реалізація таких спільних проєктів може потребувати об'єднання ресурсів територіальних громад у попередньо узгоджений період часу.

Метою спільного проєкту можуть бути, наприклад:

розроблення взаємоузгоджених інфраструктурних рішень МПУВ з управління побутовими відходами у відповідності до РПУВ;

впровадження спільної системи двоетапного перевезення побутових відходів для визначених територіальних громад;

будівництво та забезпечення функціонування сміттесортувальної станції, територія обслуговування якої охоплює визначені територіальні громади.

Поряд із метою можуть зазначатися шляхи її досягнення;

2) строки та умови його реалізації.

Строками реалізації спільного проєкту як правило є погоджені суб'єктами співробітництва проміжки часу, упродовж якого суб'єктами співробітництва має бути реалізовано спільний проєкт. Умовами реалізації спільного проєкту рекомендується визначати погоджені суб'єктами співробітництва обставини, за наявності яких в межах спільного проєкту мають здійснюватися ті чи інші заходи. Наприклад: виконання окремих техніко-економічних обґрунтувань на етапі планування; проведення дослідження громадської думки з тих чи інших питань; визначення схем роздільного збирання побутових відходів;

3) перелік заходів органів місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва, що передбачається здійснити в рамках реалізації спільного проєкту.

Перелік заходів органів місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва, що передбачається здійснити в рамках реалізації спільного проєкту, що має містити договір про співробітництво, рекомендується доповнити списком дій для здійснення всіма чи конкретними учасниками співробітництва;

4) обсяги фінансування спільного проєкту органами місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва.

Фінансування спільного проєкту здійснюється відповідно до вимог бюджетного законодавства за рахунок коштів місцевих бюджетів суб'єктів співробітництва. У договорі про співробітництво рекомендується зазначати обсяг фінансування кожного суб'єкта співробітництва.

Договір про співробітництво може включати окремі заходи щодо яких територіальні громади через сільські, селищні та міські ради можуть прийняти рішення про доцільність об'єднання ресурсів. У такому випадку в договорі про співробітництво може бути зазначено про фінансування відповідного заходу суб'єктами співробітництва;

5) форму участі органів місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва у рамках реалізації спільного проекту.

Для відображення в договорі про співробітництво форми участі органів місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва в рамках реалізації спільного проекту рекомендується вказати внесок кожного органу місцевого самоврядування (міської, селищної чи міської ради або її виконавчих органів) територіальних громад – суб'єктів співробітництва. Внесок може бути як грошовим, так і негрошовим (наприклад, надання приміщень, проведення ремонтних та інших робіт, надання в користування майна тощо);

6) механізм координації діяльності органів місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва.

Вказуючи в договорі про співробітництво механізм координації діяльності органів місцевого самоврядування, суб'єктам співробітництва рекомендується визначити, хто з них у підготовчий період та під час реалізації спільного проекту забезпечуватиме діяльність, спрямовану на узгодження, упорядкування дій усіх суб'єктів співробітництва відповідно до поставленої мети;

7) порядок припинення дії договору про співробітництво та розв'язання спорів під час його виконання.

Рекомендується зазначити в договорі про співробітництво з яких підстав та в який спосіб здійснюватиметься припинення, а також можливі наслідки для органів місцевого самоврядування усіх територіальних громад, що припинили співробітництво.

З метою уникнення спорів рекомендується визначити можливість чи неможливість припинення договору про співробітництво в односторонньому порядку;

8) відповідальність сторін.

Для фіксації в договорі про співробітництво відповідальності сторін суб'єктам співробітництва рекомендується домовитися про конкретні негативні наслідки, які понесе кожна з сторін у разі невиконання взятих на себе обов'язків (порушення вимог законодавства та пунктів договору про співробітництво).

5. Відповідно до частини другої статті 11 Закону України «Про співробітництво територіальних громад» під час підготовки проекту договору про співробітництво в частині реалізації спільного проекту вимоги, передбачені статтями 5-8 цього Закону, можуть не застосовуватися. Отже передбачена можливість проходження спрощеної процедури організації цієї форми співробітництва. Загальні вимоги щодо підготовки договорів про співробітництво, а саме щодо ініціювання співробітництва, проведення переговорів, створення комісії, громадське обговорення та схвалення проекту договору про співробітництво та вимог до самого договору, у випадку договору про співробітництво у формі реалізації спільного проекту можуть не застосовуватися.

3. Форма співробітництва – спільне фінансування (утримання) суб'єктами співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності, об'єктів інфраструктури

1. Зміст цієї форми співробітництва передбачає, що підприємство чи об'єкт належить до комунальної власності однієї із територіальних громад, але вигоди від його діяльності чи експлуатації можуть отримати усі суб'єкти співробітництва. Територіальні громади через органи місцевого самоврядування, долучені до спільного фінансування комунального підприємства, можуть розподіляти не тільки отримані вигоди, а також витрати та можливі ризики, пов'язані з діяльністю цього підприємства. Наприклад, можна покривати спільним коштом витрати, пов'язані з необхідністю доведення параметрів роботи такого підприємства до таких, які забезпечують послугу належної якості. При цьому спільне фінансування як правило залишає виконання управлінських функцій за органами місцевого самоврядування територіальної громади, у власності якої перебуває об'єкт спільного фінансування. Інші ж суб'єкти співробітництва, навіть фінансуючи підприємство іншої територіальної громади, не беруть прямої участі в управлінні ним.

Іншою важливою рисою цієї форми співробітництва є те, що територіальні громади, які беруть участь в фінансуванні чи утриманні комунального підприємства (крім територіальної громади, якій належить підприємство чи об'єкт), як правило не матимуть права власності на об'єкт, що фінансується, та не матимуть права власності на майно, яке спільним коштом купується для такого підприємства.

2. Об'єктом спільного фінансування (утримання) рекомендується визначати комунальні підприємства суб'єктів співробітництва, задіяння яких забезпечуватиме функціонування об'єкту(ів) управління побутовими відходами у відповідності до рішень РПУВ.

Інші громади виступатимуть в ролі суб'єктів, що разом з територіальною громадою - власником підприємств або об'єктів управління побутовими відходами здійснюють фінансування (утримання) об'єктів комунальної інфраструктури та отримують послуги, що надаються відповідними комунальними підприємствами.

3. Спільне фінансування рекомендується спрямовувати на фінансування інвестицій, необхідних для приведення системи управління побутовими відходами у відповідність до рішень РПУВ. Якщо інвестиції є передумовою реалізації спільних проєктів, що охоплюють декілька територіальних громад, рекомендується щоб суб'єкти співробітництва солідарно до них долучалися. Наприклад, придбання нового транспортного засобу спеціального призначення для збирання та перевезення відповідного виду побутових відходів, будівництво сміттєперевантажувальної станції, сміттєсортувальні станції, об'єкту

біологічного оброблення біовідходів, регіонального полігону тощо, без чого система управління побутовими відходами не буде відповідати РПУВ та не зможе ефективно функціонувати.

4. У разі, якщо суб'єкти співробітництва приймуть рішення про визначення єдиного адміністратора послуги з управління побутовими відходами для декількох територіальних громад, на базі комунального підприємства однієї з сторін, вони можуть застосовувати спільне фінансування для покриття спільновизначених витрат з утримання об'єктів управління відходами відповідного комунального підприємства. Частиною другою статті 12 Закону України «Про співробітництво територіальних громад» визначено обов'язкові елементи текстової частини договору про співробітництво у формі спільного фінансування (утримання) підприємств, установ та організацій комунальної форми власності:

1) перелік підприємств, установ та організацій комунальної форми власності, що передбачається спільно (усіма суб'єктами співробітництва) фінансувати (утримувати).

Перелік може являти собою найменування як кількох інфраструктурних об'єктів, так і зазначення одного комунального підприємства, яке передбачається спільно фінансувати (утримувати) суб'єктами співробітництва. Для цього в договорі про співробітництво рекомендується вказати повну назву кожного інфраструктурного об'єкта відповідно до реєстраційних документів, а також код ЄДРПОУ відповідного комунального підприємства;

2) обсяг фінансових ресурсів, який органи місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва планують виділити для спільного фінансування (утримання) підприємств, установ та організацій комунальної форми власності, а також порядок здійснення видатків з місцевих бюджетів.

У договорі про співробітництво рекомендується зазначати обсяг фінансування для кожної із сторін. Особливістю договорів про співробітництво з метою спільного фінансування є те, що з моменту укладання відповідних договорів до моменту здійснення фінансування можуть відбуватися зміни у необхідних фінансових потребах. На етапі укладання договорів про співробітництво суб'єктам співробітництва рекомендується узгодити загальний принцип розподілу необхідного фінансування між суб'єктами співробітництва і принципів за якими обсяги фінансування сторін можуть коригуватися.

Зокрема, обсяг фінансування може визначатися:

у вигляді абсолютної цифри без застереження чи з застереженням, що на момент міжбюджетного трансферу буде визначено точну суму грошових коштів, яка може відрізнятись в більшу чи меншу сторону від тієї, що вказана в договорі про співробітництво;

способом утворення, якщо на момент підготовки проекту договору про співробітництво обчислити приблизну суму грошових коштів неможливо, та що мають зробити суб'єкти співробітництва для забезпечення фінансування. Щодо забезпечення фінансування рекомендується вказати дії суб'єктів

співробітництва, спрямовані на виконання вимог бюджетного законодавства. Наприклад, надсилання погодженого та затвердженого на сесіях відповідних рад органів місцевого самоврядування розрахунку міжбюджетних трансфертів до територіального органу Державної казначейської служби України. В цьому випадку в проекті договору про співробітництво рекомендується зазначити про невід'ємну частину такого договору – розрахунок;

у вигляді поєднання абсолютної цифри із способом її утворення. Актуально в тому випадку, коли в договорі про співробітництво передбачається придбання транспортних засобів, техніки чи обладнання для комунального підприємства, а їх вартість на момент укладення договору про співробітництво визначити неможливо.

Що стосується порядку здійснення видатків з місцевих бюджетів, то у договорі про співробітництво рекомендується передбачити відсильну норму на статтю 75 Бюджетного кодексу України, відповідно до якої територіальні громади сіл, селищ і міст можуть об'єднувати на договірних засадах кошти бюджетів для виконання спільних проектів або для спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, організацій і установ з урахуванням статті 93 цього Кодексу;

3) умови щодо надання (виробництва) підприємствами, установами та організаціями комунальної форми власності, що спільно фінансуються (утримуються) суб'єктами співробітництва, послуг (продукції) для суб'єктів співробітництва.

Під умовами в договорі про співробітництво рекомендується визначати конкретні обставини, які мають враховуватися при наданні послуг комунальними підприємствами, що утримують об'єкти управління побутовими відходами (сміттєперевантажувальна станція, сміттесортувальна станція; інші об'єкти з відновлення або видалення побутових відходів). З огляду на особливості організації управління побутовими відходами, такими умовами можуть бути: закріплення певного, визначеного суб'єктами співробітництва, способу організації надання послуги з управління побутовими відходами; закріплення вимог до побутових відходів, які будуть надходити на об'єкт з управління побутовими відходами; закріплення різних умов використання придбаної в межах договору про співробітництво інфраструктури на забезпечення потреб суб'єктів співробітництва та територіальних громад, що не є суб'єктами співробітництва та інше.

Перелік умов рекомендується узгодити на стадії підготовки проекту договору про співробітництво;

4) спосіб розподілу між суб'єктами співробітництва отриманих доходів та можливих ризиків, пов'язаних з діяльністю підприємств, установ та організацій комунальної форми власності, що спільно фінансуються (утримуються).

Не рекомендується визначати в цьому пункті договору про співробітництво питання про розподіл доходів, оскільки власність об'єкта інвестицій не зміниться. За рахунок доходів, отриманих внаслідок спільного фінансування

(утримання) об'єкта рекомендується передбачати покриття ризиків, які можуть виникнути у зв'язку з діяльністю об'єкта спільного фінансування (утримання);

5) форму і порядок подання звітності про результати діяльності підприємств, установ та організацій комунальної форми власності, використання ресурсів, у тому числі фінансових.

Рекомендується погодити форму та порядок подання звітності про результати діяльності спільно фінансованих (утримуваних) комунальних інфраструктурних об'єктів, а також використання відповідних фінансових ресурсів. Форму звіту рекомендується передбачити відповідним додатком до договору про співробітництво. Також доцільно вказати порядок та період звітування;

6) порядок припинення дії договору про співробітництво та розв'язання спорів під час його виконання.

Рекомендується зазначити в договорі про співробітництво з яких підстав та у який спосіб здійснюватиметься припинення, а також можливі наслідки для органів місцевого самоврядування усіх територіальних громад, що припинили співробітництво.

З метою уникнення спорів рекомендується визначити можливість чи неможливість припинення договору про співробітництво в односторонньому порядку.

4. Форма співробітництва – утворення суб'єктами співробітництва спільних комунальних підприємств, установ та організацій, спільних об'єктів інфраструктури

1. Ця форма співробітництва передбачає можливість утворювати спільні комунальні підприємства, установи та організації і спільно їх утримувати з метою реалізації спільних інфраструктурних проєктів та/або виконання функцій, що становлять спільний інтерес для суб'єктів співробітництва.

2. Цю форму співробітництва рекомендується використовувати тим територіальним громадам, які мають потребу в створенні спільних об'єктів інфраструктури управління побутовими відходами та/або забезпечення виконання інших функцій у сфері управління побутовими відходами, що охоплює території суб'єктів співробітництва. Наприклад, за цією формою співробітництва можуть бути утворені комунальні підприємства, які здійснюють діяльність із збирання, перевезення, відновлення та видалення побутових відходів.

У разі, якщо суб'єкти співробітництва приймуть рішення про визначення єдиного адміністратора послуги з управління побутовими відходами для декількох територіальних громад, то дана форма співробітництва може бути застосована для утворення спільного комунального підприємства, яке буде визначено адміністратором послуги з управління побутовими відходами для усіх суб'єктів співробітництва.

3. Відповідно до частини другої статті 13 Закону України «Про співробітництво територіальних громад» у договорі про співробітництво у частині утворення спільних комунальних підприємств, установ та організацій міститься, зокрема:

1) сфера діяльності спільних комунальних підприємств, установ та організацій.

У сфері діяльності спільних комунальних підприємств, установ та організацій рекомендується зазначати види послуг з управління побутовими відходами та/або інші функції, виконання яких буде забезпечувати утворене спільне комунальне підприємство, установа або організація, у тому числі використовуючи спільні об'єкти інфраструктури;

2) найменування та місцезнаходження спільних комунальних підприємств, установ та організацій.

Для відображення в договорі про співробітництво найменування та місцезнаходження спільного комунального підприємства, установи або організації рекомендується зазначати його назву без організаційно-правової форми, а юридичну адресу вказувати відповідно до реєстраційних документів;

3) організаційно-правова форма спільних комунальних підприємств, установ та організацій.

Організаційно-правова форма спільного комунального підприємства, установи або організації — це форма здійснення господарської (у т.ч. підприємницької) діяльності з відповідною правовою основою, яка визначає характер відносин між засновниками (учасниками), режим майнової відповідальності по зобов'язаннях юридичної особи, порядок створення, реорганізації, ліквідації, управління, розподілу одержаних прибутків, можливі джерела фінансування діяльності тощо. Організаційно-правові форми господарювання визначаються відповідно до наказу Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 28 травня 2004 року № 97 «Про затвердження національних стандартів України, державних класифікаторів України, національних змін до міждержавних стандартів, внесення зміни до наказу Держспоживстандарту України від 31 березня 2004 року № 59 та скасування нормативних документів»;

4) структуру органів і служб управління спільними комунальними підприємствами, установами та організаціями, порядок їх призначення та організації діяльності.

Рекомендується зазначати в договорі про співробітництво структуру та порядок призначення органів і служб управління спільними комунальними підприємствами, установами та організаціями та організацію діяльності відповідно до положень статуту створюваного комунального підприємства;

5) обсяг коштів (майна), що інвестуються органами місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва для фінансування (утримання) та забезпечення функціонування спільних комунальних підприємств, установ та організацій, а також строки їх внесення.

Вказуючи обсяг коштів (майна), що інвестуються органами місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва для фінансування (утримання) та забезпечення функціонування спільних комунальних підприємств, установ та організацій, а також строки їх внесення, рекомендується зазначати в проекті відповідного договору про співробітництво узгоджену суб'єктами співробітництва суму коштів у національній валюті України чи матеріальних ресурсів та їх грошовий вираз, яку зобов'язується виділяти кожен із суб'єктів співробітництва для спільного фінансування (утримання) інфраструктурного об'єкта. Також рекомендується передбачити строки їх внесення.

Обсяг коштів рекомендується визначати:

у вигляді абсолютної цифри без застереження чи з застереженням, що на момент міжбюджетного трансферу буде визначено точну суму грошових коштів, яка може відрізнятись в більшу чи меншу сторону від тієї, що вказана у договорі про співробітництво;

способом утворення, якщо на момент підготовки проекту договору про співробітництво обчислити приблизну суму грошових коштів неможливо, та що мають зробити суб'єкти співробітництва для забезпечення фінансування. Щодо забезпечення фінансування рекомендується вказати дії суб'єктів співробітництва, спрямовані на виконання вимог бюджетного законодавства. Наприклад, надсилання погодженого та затвердженого на сесіях відповідних рад органів місцевого самоврядування розрахунку міжбюджетних трансфертів до територіального органу Державної казначейської служби України. В цьому випадку в проекті договору про співробітництво рекомендується зазначити про невід'ємну частину такого договору – розрахунок;

у вигляді поєднання абсолютної цифри із способом її утворення. Актуально в тому випадку, коли в договорі про утворення спільного комунального підприємства передбачається вчинення з боку суб'єктів співробітництва низки дій, а їх вартість на момент укладення договору про співробітництво визначити неможливо;

б) етапи утворення спільних комунальних підприємств, установ та організацій і відповідальність сторін за результати їх діяльності.

Етапами утворення спільного комунального підприємства можуть бути обумовлені законом проміжки часу, упродовж яких рекомендується вчинити низку логічно послідовних та взаємодоповнюючих дій. Зокрема, до них рекомендується віднести підготовку документів для реєстрації комунального підприємства, процедуру самої реєстрації, затвердження штату персоналу, проведення конкурсного відбору та відповідні кадрові призначення тощо.

Для визначення в договорі про співробітництво відповідальності сторін рекомендується домовитися про негативні наслідки, які понесе кожна з сторін у разі невиконання взятих на себе обов'язків (порушення вимог законодавства та пунктів договору про співробітництво). Рекомендується звернути увагу на солідарну відповідальність, яку нести будуть суб'єкти співробітництва за результати діяльності, зокрема, за можливі збитки, покриття дефіциту коштів;

7) шляхи покриття органами місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва можливих збитків, дефіциту коштів та розподілу отриманих доходів спільних комунальних підприємств, установ та організацій.

При визначенні шляхів покриття органами місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва можливих збитків, дефіциту коштів та розподілу отриманих доходів спільного комунального підприємства, у договорі про співробітництво рекомендується зазначати джерела та способи розподілу отриманих доходів і покриття можливих збитків та дефіциту коштів, відповідно до бюджетного законодавства;

8) порядок припинення діяльності спільних комунальних підприємств, установ та організацій, а також розподілу між суб'єктами співробітництва майна таких підприємств, установ та організацій.

Рекомендується деталізувати порядок припинення діяльності спільних комунальних підприємств, установ та організацій, а також розподілу між суб'єктами співробітництва майна таких підприємств, установ та організацій відповідно до норм цивільного та господарського законодавства;

9) порядок припинення дії договору про співробітництво та розв'язання спорів під час його виконання.

Рекомендується зазначити в договорі про співробітництво з яких підстав та у який спосіб здійснюватиметься припинення, а також можливі наслідки для органів місцевого самоврядування усіх територіальних громад, що припинили співробітництво.

З метою уникнення спорів рекомендується визначити можливість чи неможливість припинення договору про співробітництво в односторонньому порядку;

10) умови виходу одного із суб'єктів із співробітництва.

Разом з умовами виходу одного із суб'єктів із співробітництва, рекомендується зазначати в договорі про співробітництво наслідки такого виходу. Наприклад, у договорі про співробітництво можна передбачити право для будь-якої із сторін вийти із співробітництва за умови передачі її прав, обов'язків, частки майна та грошових коштів іншим учасникам співробітництва у рівних долях (або пропорційно грошовим та/чи майновим внескам суб'єктів співробітництва, що були зроблені ними при утворенні комунального підприємства).

5. Форма співробітництва – утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень

1. За цією формою співробітництва передбачається утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень, що належать до компетенції органів місцевого самоврядування – суб'єктів співробітництва, та з метою економії коштів, необхідних для його утримання (оптимізації чи зменшення видатків).

2. Ця форма співробітництва рекомендується для тих територіальних громад, які вже організували співробітництво, запровадивши, наприклад, спільну систему управління побутовими відходами, але жодний із суб'єктів співробітництва не має ресурсної спроможності здійснювати самостійно належний контроль за функціонуванням запровадженої системи управління побутовими відходами та забезпечувати контроль за дотриманням законодавства у сфері благоустрою та управління побутовими відходами. Це дозволить здійснювати поточний контроль за функціонуванням спільної системи управління побутовими відходами та оперативно вживати необхідних заходів, спрямованих на підвищення її ефективності.

3. Відповідно до частини другої статті 14 Закону України «Про співробітництво територіальних громад» у договорі про співробітництво в частині утворення спільного органу управління міститься, зокрема:

1) мета утворення спільних органів управління.

Спільний орган управління може створюватися з метою спільного виконання визначених законом повноважень, що належать до компетенції відповідних органів місцевого самоврядування за рахунок акумуляції наявних у суб'єктів співробітництва ресурсів, на основі яких здійснюватиметься утримання створеного органу. У договорі про утворення спільного органу управління, залежно від сфери його діяльності, мета може бути більш конкретизованою. Наприклад, метою утворення спільного органу управління суб'єктами співробітництва, які запровадили функціонування спільної системи управління побутовими відходами може бути сприяння забезпеченню функціонування такої системи; забезпечення належного санітарного стану, благоустрою на території суб'єктів співробітництва та дотримання фізичними та юридичними особами законодавства у сфері управління побутовими відходами; підвищення ефективності використання коштів місцевих бюджетів тощо;

2) повноваження, що реалізуються спільним органом управління, та його функції.

Для відображення в договорі про співробітництво повноважень, що реалізуються спільним органом управління та його функцій, рекомендується їх зазначити в контексті аналогічних повноважень та функцій, які містяться у відповідному Положенні про спільний орган управління, яке готуватиме комісії разом із проектом договору про співробітництво. Положення про спільний орган управління рекомендується оформити в формі додатка до договору про співробітництво;

3) найменування та місцезнаходження спільного органу управління.

В договорі про співробітництво рекомендується зазначити найменування та місцезнаходження спільного органу управління, його фактичну адресу;

4) спосіб утворення спільного органу управління та його майна.

В цій частині договору про співробітництво рекомендується зазначити організаційно-правову форму спільного органу управління: спільний орган

управління може утворюватися як окремий виконавчий орган сільської, селищної, міської ради одного із суб'єктів співробітництва або у складі виконавчого органу сільської, селищної, міської ради одного із суб'єктів співробітництва (як структурний підрозділ - департамент, відділ, управління тощо).

Способом утворення майна спільного органу управління рекомендується зазначити сукупність узгоджених дій суб'єктів співробітництва, спрямованих на формування його майна, наприклад: будівлі, приміщення та інших об'єктів нерухомості; транспорт, техніка, устаткування та інше рухоме майно;

5) порядок призначення (обрання) на посаду, а також звільнення з посади керівника спільного органу управління та інших посадових осіб.

Порядок призначення (обрання) на посаду, а також звільнення з посади керівника спільного органу управління та інших посадових осіб спільного органу управління рекомендується зазначити аналогічними тим, які зазначені в Положенні про спільний орган управління;

6) відповідальність керівника спільного органу управління.

Інформацію щодо відповідальності керівника спільного органу управління рекомендується зазначити аналогічними тим, які зазначені в Положенні про спільний орган управління;

7) порядок та обсяги фінансування суб'єктами співробітництва спільного органу управління.

Вказуючи обсяг коштів (майна), що інвестуються органами місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва для фінансування (утримання) та забезпечення функціонування спільних комунальних підприємств, установ та організацій, а також строки їх внесення, рекомендується зазначити у проекті відповідного договору домовлену суб'єктами співробітництва суму грошових коштів у національній валюті України чи матеріальних ресурсів та їх грошовий вираз, яку зобов'язується виділяти кожен із суб'єктів співробітництва для спільного фінансування (утримання) інфраструктурного об'єкта. Також рекомендується передбачити строки їх внесення.

Обсяг коштів рекомендується визначати:

у вигляді абсолютної цифри без застереження чи з застереженням, що на момент міжбюджетного трансферу буде визначено точну суму грошових коштів, яка може відрізнятись в більшу чи меншу сторону від тієї, що вказана в договорі про співробітництво;

способом утворення, якщо на момент підготовки проекту договору про співробітництво обчислити приблизну суму грошових коштів неможливо, та що мають зробити суб'єкти співробітництва для забезпечення фінансування. Щодо забезпечення фінансування рекомендується вказати дії суб'єктів співробітництва, спрямовані на виконання вимог бюджетного законодавства. Наприклад, надсилання погодженого та затвердженого на сесіях відповідних рад органів місцевого самоврядування розрахунку міжбюджетних трансфертів до територіального органу Державної казначейської служби України. В цьому

випадку в проекті договору про співробітництво рекомендується зазначити про невід'ємну частину такого договору – розрахунок;

у вигляді поєднання абсолютної цифри з способом її утворення. Актуально в тому випадку, коли в договорі про утворення спільного органу управління передбачається вчинення з боку суб'єктів співробітництва низки дій, а їх вартість на момент укладення договору про співробітництво визначити неможливо;

8) порядок та періодичність звітування спільного органу управління перед суб'єктами співробітництва та відповідними органами місцевого самоврядування.

У звіті рекомендується зазначити якісні та кількісні показники, а також передбачити необхідні до них коментарі/роз'яснення.

9) порядок припинення функціонування спільного органу управління та відповідного розподілу майна, наслідки такого припинення;

Рекомендується деталізувати порядок припинення діяльності спільного органу управління та наслідки відповідно до норм цивільного та господарського законодавства;

10) порядок припинення дії договору про співробітництво, можливість припинення одним із суб'єктів співробітництва участі у співробітництві та наслідки такого припинення.

Рекомендується зазначити в договорі про співробітництво з яких підстав та в який спосіб здійснюватиметься припинення, а також можливі наслідки для органів місцевого самоврядування усіх територіальних громад, що припинили співробітництво.

З метою уникнення спорів рекомендується визначити можливість чи неможливість припинення договору про співробітництво в односторонньому порядку.

Директор Департаменту
комунальних послуг

Наталія ХОЦЯНІВСЬКА